

gubo. Kdo ve, kakošen bo konec? — In čemu se bomo bojevali? Morebiti, da napademo tuj narod, ki nam nikdar krivice delal ni, da ga samosilno spravimo pod jarem? Ali pa za to, da ugrabimo kos tuje zemlje, ki nam ne pripada? Oj, ne za to! Slovenci nismo še nobenemu krivice delali in tudi nismo segali po tujem gospodarstvu! zadovoljni in veseli bomo, če nam tujec ne bo tega napadal, kar je naše. Vendar da bi tako ne! plačujejo nam z nehvaležnostjo pravičnost. Pravice, ktere so nam svete, s peto gazi; otima nam, kar so si starodavni naši dedi pridobili. In takošno početje, pravijo, da je pravično! Žalostna jim majka! Radi bi nas spravili pod jarem! Pa naj le skusijo! Vedi tujec! da smo, ako nas je tudi malo, krepki in, da tē bo zmaga, ako nas zmagaš, bridko stala. Pomisli tudi, ako znaš poštenja, da te taka zmaga ne poslavi, marveč te osramoti, ker si z njo pravico zmagal in jo poteptal. Nikar ne misli, da nas s tem za vselej s poti spraviš in uničiš. Tudi nam bo lepše solnce še svetilo. Sicer pa vedi! da vsaka reč le nekaj časa traja in, da zrela jabolko samo z jablani pade. Tudi tebe bode konec, ko dozoriš.“ Ni li Samo umno modroval? Vse besede so čista istina kakor glat, vsaj kot poldnevno solnce o kresu; znaje sovražnika ināci govoriti ni mogel. V prizoru 4. ponuja Samo prijaznost Dagobertu, a tega sel odgovarja: „To ni mogoče. Kako bi mi, ki smo božji hlapeci, z vami, ki ste psi, prijateljstvo sklenoli? Vidi Krempijnove Dogodivščine“ v Gradci, 1845, na str. 60. V prizoru 7. govori Berislav: „Kje pa je prokleti Pesoglavec? Pa mi vsaj ni utekel? Stoj, črna duša! Tukaj mi ne ubežiš!“ Je-li bi ga naj bil naslovil: Vaša milost, blagi Pesoglavec? Ali pa mu rekel, poštena duša, drago srčice? V prizoru 8. govori: Drugi Nemeč (Samu) Na! Tako le, lej! pri nas pse pitamo! (Zamahne in hoče Sama posekati).“ Ako je plemeniti sel frankovski Slovenci imenoval pse, bode li prosti vojak rekel: Vaša sijajnost, prevzišenost itd.? Toisto velja v ravno tem prizoru: „Drug Nemeč. (Desnica mu se pobesi). Prokleti pes! (Samu). Ranil me je. Nič več se ne morem bojevati.“

Kar se spominam, nekdanja cenzura je prekrizala, kar je htela, da se opusti, ali je včasih sama besede utolažila, potem pa je veljalo da si globoko ukopljeno; erkev je rabila zakelivost, p. dveh listov v duhovniškem molitveniku; Ruska vlada zamazivost nevarnih stavkov in sestavkov itd.; v ustavni državi avstrijski za državnega pečatnika barona Beusta, stiskalca Slavenov k zidu in za namestništva Meeserivega, ki je bil popečitelj redarstveni za Schmerlingovega gospodstva, pa se naravnoč zabrani brez ikakve pogodbe!

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo.

(Dalje.)

Št. 53. Kurbin črni, schwarzblauer Courbin. Trs močen, rozge nekaj plošnate in rujave; listje rizečno, debelo, malo narezano, zgrbano, zlo volnato, spičasto nazobčano, veruge stranske na dnu široke, proti koncu nekaj tesneje, spodnje enako široke, odprte, peteljna jajčasto odprta. Grozdje srednje, enojno, recelj dolg in debel. Tudi trancoska trta da dobro grozdje, pa malo rodi, ne vem ali je kranjski kislec temu enak.

Št. 54. Barbisina modrordeča, rothblauer Barbin. Trs precej močen, rozge so tanke, okrogle, kostanjeve, kolena daleč narazen; listje s petimi ali sedmimi capami, zlo globoko narezano, nekaj neravno, tanko volnato, končni zobi ozki, dolgošpičasti; veruge, stranske, zelo razširjene, peteljna koj nad petljo, potem še bolj razširjena. Grozdje, srednje, enojno, rahlo, recelj tanek in dolg kakor grozd. Globoko narezana, capnata laška trta pri nas malo rodi.

O vinoreji.

(Konec.)

Posebno duhovniki in učitelji malih šol imajo vsak den lepo priložnost, nevedne podučevati in šolski mladini naturna pravila razlagati in to bodo gotovo radi storili, ker slabe letine tudi njih terejo in ker so prihodki vsakega pri nas odvisni več ali manj od vinogradov. Če se mladi duhovnik nič ne peča z umnim gospodarstvom, kako slabo se mu bode godilo pri nastopu gospodarske faze, učitelji naši pa imajo večidel tako slabe prihodke, da jim bode vsaka kapljica, vsako zrnó njihov težavni stan zboljšala. Poleg tega pa bomo po-

magali vsi našemu slovenskemu rodu do blagostanja, ktero zdaj mlo pogrešamo, ker smo zaostali po slabih neslovenskih šolah v potrebnem poduku. Koga siromaštvo tlačí, kako bi on mogel izrediti svoje otroke, da bi se njihove glavice bistrile, kako bi on mogel oskrbeti si, kar človeško življenje zaljša in sladi, da bi konec svojih dni z mirnim srcem izročil vrejeno gospodarstvo in se vesel preselil v drugo življenje!

Podnebje je pri nas za vinske gorice tako mlo, da vsake sorte trsje rado raste in dober sad rodi; potrebno je le prave sorte zasaditi v vsakem kraju. Neke zorijo rano, neke srednje, neke pozno, tukaj se speča ložej belo, tam rdeče, drugod zopet črno vino. V nekterih krajih imajo samo slabe sorte, ki tudi v naj boljših letih le srednje vino dajajo, med tem ko bi druge boljše sorte zlahtne kapljice prinašale, ki se lahko in za dobro ceno spečajo. Vse to bode potrebno dobro prevdariti in po že storjenih poskušnjah umnih gospodarjev se ravnati, ker je Bog človeku pamet dal, da si sam pomaga, ako ima črstvo voljo in pridne roke. On pa bode delil svoj obilni blagoslov.

Da se vse to hitreje doseže treba združenih moči, ker ima vsak posamezen za se dosti posla, torej ne more zdatno pomagati nevednim ali revnim. V drugih deželah imajo gospodarske družbe, ki so jim po domače osnovane res že veliko koristile, kar se vidi iz gospodarskega napredovanja na Českem, Hrvaškem in v drugih deželah. Naša gospodarska družba podučuje pri nas le poedine, ker nima in po svoji dosedajni osnovi ne more imeti zadosti družnikov izmed slovenskih gospodarjev, torej so večidel le gospodarski dobrovoljci nekmečkega stanu sočleni te družbe. Nasledki tega so nam vsem znani. Vendar je dobro in hvalevredno, da se vsaj nekaj stori, mi pa moramo, skrbeti da še bode boljše tudi za kmečke gospodarje, kar se bode doseglo s slovenskim društvom za povzdigo vinoreje in sadjereje, ktero bi imelo v vsaki fari podružnico s potrebnim pokusnim vrtom in z izglednimi vinogradi in sadunosniki umnih gospodarjev in učiteljev duhovskega in posvetnega stanu. S tem bodo slovenski rodoljubi pokazali, da niso samo slepo vneti, kakor se nam očita, za svoj narod, temuč da so tudi djanski dobrotniki njegovi.

V Brezrah dne 22. kimovca 1867.

Dr. Razlag, kmetovalec.

Domače stvari.

(Kaj se mora storiti, da krompir ne gnije? V ta namen priporočajo mnogo živo ali neogašeno apno. Kedar se krompir spravlja v shrambo, se mora v sredo nakupčenega krompirja ali na tla, ali na površje kupa ali na vse tri strani, dati živega apna, ktero čini da ostane krompir suh in zdrav. Skušnje so potrdile, da je na ta način z apnom obložen krompir ostal celo zdrav, med tem ko je one iste vrste krompir in na onem istem mestu in v oni isti shrambi celo zgnil. Krompir se vendar ne sme tikati apna, zato se ravna takole: Živega apna kosi kakor pest debeli, se morajo zaviti ali v slamo, ali v seno itd.; ali pa se denejo v koš ali v žakelj. Ko se krompir porabi, se z apnom lahko gnoji polje. Kdor zato hoče rabiti apno za gnoj, čini modro, če si ga že v jeseni spravi, po zimi rabi za krompir, poletu pa za polje ko gnoj.

Meso od živadi, da je prav okusno za jed. — Francoski kuharji trdijo, da je meso od živadi mnogo bolj okusno, ako se ji, predno ko se zakolje vlije nekoliko oceta v odprta usta, tako da ga mora nekoliko pogoltnoti, kedar se ji kljun zapre. Še le za $\frac{1}{4}$ ali $\frac{1}{2}$ ure kesneje ovega napajanja se mora žival zaklati.

Grozdje dolgo črstvo ohraniš, ako ga nadevaš v sod med dobro osnažene pšenične otrobi ali proso in sod dobro zadelajš.

J. Ž.

Kako se kužne bolezni od živine odvrnejo. Kužne bolezni se naj bolj od živine odvrtaajo, ako goveda in konji v jednem blevu bivajo, in se živina po letu večkrat na pašnikih prevetri. Svinje v kravskih hlevih imeti je prav napčno.

J. Ž.

Dopisi.

8 Iz Gradca, 30. oktobra. (Slovanska beseda.) — Včerajšnji večer je bil za tukajšnje Slované jako važen. Praz-

novali smo v stanovanju „českega spevaškega spolka“ dan svetega Vavla, patrona českega kraljestva, in ustanovili smo v glavnem zboru ob enem nova pravila (štature) za novo slovansko društvo v Gradcu, za „Slovansko Besedo.“

Ako pomislimo, da sloga jači a nesloga tlači, ako prevladamo, da je ravno nam Slovanom treba one veliko in mnogo imenovane slovanske vzajemnosti, ktera se tudi djan-sko pokazuje v medsobnem občenju, ako pogledamo, kako ravno sedaj stoji državopravna reč za Slovane, kedar jih iz jedne strani tišči Nemec, iz druge pa Madjar; ako vse to pomislimo, bomo lahko zapopadli davno željo tukajšnjih Slovanov, da bi se združili v jedno močno društvo, ktero bi v svoje krilo sprejelo ne le Slovence, temuč tudi Čeha, Hrvat, Srba, Poljaka. V Gradcu je gotovo tretjina vseh prebivalcev slovanske krvi; ali med Nemci se držijo za Nemce, bodisi da so se svoji narodnosti že izneverili, bodisi da niso dosih-mal imeli priložnosti pokazati svojo rodoljubnost. Odsihmal, tako pričakujemo, saj izgovora ne bo, da tu, kjer je toliko Slovanov, ni bilo mogoče ustanoviti dostojnega vseslovan-skega društva. Nova pravila ne tirjajo veliko plačila od udov, tako da se vsaki lahko udeleži društvenega življenja, ktero obeta prav dober plod nositi. Prvi odstavek pravil namreč obeta udom priložnost davati, izobraževati se po čitanju časnikov, po prednášanju podučilnih in zabavnih predmetov, potem vaditi se v petju in — kar se mi jako važno zdi — tudi v telovanju. Telovadba je že zdaj med udi upeljana in se je udeležuje že zdaj kojih 40 sokolov.

Nadjamo se toraj, da bodo v obilem številu pristopili posebno Slovenci k temu društvu, kadar bodo njegova pravila od vis. c. kr. namestnije potrjena; jako bi pa „Slov. Be-sedo“ podpirali posebno dijaki ne le s svojim krepkim gla-som kot peveci, ampak tudi, ker bi v novo vpeljanih govo-rih društvu jako pomagali.

Tako mislim, smo naj vrednejše praznovali slavo sv. Vav-lava, ako smo temelj postavili novemu razvitku narodnega življenja na otujeni nam zemlji.

Že zdaj se v malem českem društvu redoma shajamo vsako sredo in soboto; tu zapojejo pevci ktero narodno, pre-govori kateri besedo o pravem predmetu, o pravem času — in tako se pri narodnih srečih hranjuje, pri mlačnih kozmo-politih pa vzbujuje narodna čut. Nove prigodbe zadevajoče slovansko društvo se bodo čast. čitateljem „Slov. Gospo-darja“ o pravem času naznanile, da pove bratom po lepi do-movini, kako se obnašajo tukajšnji Slovenci, kako se poraz-umljujejo s svojimi brati Čehi, Hrvati, Srbi. S Bogom!

Iz gornje Loznice pod Porhorjem 22. sep-tembra t. l. Kratke vrstice v poduk novovoljenim srenjskim županom in svetovavcem. — Zahvalite se Bogu, kateri vam je dal zdravo pamet, telo in morebiti tudi obilno posestva, zahvalite pa se tudi svojim sosedom, kateri so vas s tem spoštovanjem počastili, da so vas volili za skrbnike in varuhe srenjskega premoženja in pravic. Kaka bremena pa so vam s to častjo vaši sosedje naložili? — Gotovo velika in važna bremena! Med ostalimi omenim samo tale:

1. Morate vedno skrbeti za blagor cele srenje.
2. Morate se neoplašljivo potegovati za naše pravice, ne pa tako kakor pri zadnjih volitvah okrajnih zastopnikov v slov. Bistrici, kder ste spoštavanega rodoljuba pustili v krem-pljnih naših nasprotnikov.
3. Morate skrbeti za to, da se v srenji osnovajo po nje zmožnosti kmetiške šole, v kterih se bo naša mladina učila bolj umno kmetovanje, da se podigne gospodarstvo tudi pri nas na naj višo stopnjo omike, kar nam je sila potrebno. Kaj nam pomaga, če bi se naša mladina naučila vse evro-pejske jeziki in tudi od nekterih tak visoko čislano „nemško spraho“, gospodariti in kmetovati pa ne, vse to ne bo mnogo koristilo, in stala bo zmirom na slabih nogah.
4. Morate priporočati sosedom, da se dajo zapisati v za-varovavnice (asekuracije) proti nesreči, da dobi vsaki, ktereга nesreča doleti, potrebno pomoč in mu ne bo treba beračiti po svetu, če mu poslopje pogori, toča polje, vino-grad pobije itd.
5. Morate tirjati pri uradnih, da se uraduje v domačem jeziku, ktereга vsaki zastopi. Vedno pa vsem kmetom naj bodo v zmislu besede stare slovenske pesmi, ktere se tako glasi:

„Spoštovati se mora lep kmetiški stan,
Ker sam Oče nebeški je kmet imenovan.“

Lozničar.

Novičar.

Državni zbor.

Iz državnega zbora na Dunaju se nič važnega ne čuje. Nastale so v njem tako mnoge stranke, da se mora reči, da je ves zbor razcepan, noben skorej ne ve kam spada, vsak dan se delajo novi klubi, kateri se drug dan spet raz-rušijo in tako ne gre nič naprej.

V 31. seji državnega zbora se je naj prej naznanilo, da je došlo mnogo prošenj, da bi se naj odpravil konkordat, in naj oprostila advokacija.

Na dnevnem redu je bilo sporočilo vredbenega odbora, kateri je napravil načrt državne glavne postave, in sicer: sodniška oblast, izvrševanje vladine in izvrševavne oblasti, vpeljanje državne sod-nije in splošnih prav državljanov. O formalnem izdelovanju tega načrta je nastalo dolgo besedovanje. — Dr. Toman je predložil, da pri glasovanju zastran državne glavne postave morate biti dve tretjini glasov. Na to se je podignolo ostro besedovanje, k slednjemu je vendar predlog Tomanov bil zavržen, za ktereга sta tudi govorila Zy-blikiewicz in Petrino.

Zyblíkiewicz, Greuter in Toman so v imenu svoje stranke protestovali proti temu postopanju in izrekli, da ne bodo glasovali.

§. 1. in 2. o sodniški oblasti sta bila brez besedo-vanja potrjena ali vendar veljata samo za one dežele, ktere so v državnem zboru zastopane.

Minister John je tirjal, da se k §. 3. naj pristavi, da zdajna oblast vajaških sodnij naj ostane, kar je tudi obvel-jalo ali vendar samo za vojake, kateri so v službi (aktivni).

Proškrpica t. j. preganjanje učiteljev. Pod tem naslovom prinašajo česki „Narodni listy“ dopis od Drave 3. oktob. ki nam naznanja žalostni prigodek, kateri je narodne profesorje in učitelje na Hrvaškem zadel. Več ko 18 zaslužnih mož je znani baron Rauch zdajni kr. namestnik v Zagrebu z naglim ukazom 30. sept. t. l. ob službo in kruh djal, in sicer, kakor se piše iz nobenega drugega vzroka kakor zavoljo tega, da so zvesti sinovi svojega naroda. Marsikteri izmed njih že služi po 12 do 15 let, marsikteri je oženjen in ima po 5 do 6 otrok in sedaj je iz nagla na ulice brez plačila in upa na oškodovanje izpostavljen. Med temi pomilovanja vred-nimi možmi so Hrvati, Čehi in tudi Slovenci. Oni pa, kterim je bilo za sedaj še prizanešeno, so dobili ostro posvarjenje zavolj ljubezni do svoje slovanske narodnosti in svobode. Čudno! Slovanom se šteje to v greh, kar se drugim narodom Nemcem, Madjarom računi v zasluge! Tako postopanje v Avstriji ne more imeti dobrih nasledkov, kajti vpije v nebo In „danes meni jutre tebi“ naj si zapom nijo zatiravci naši. Gospodom slovenskim dualistom na državnem zboru v Beču in vsem njihovim zagovornikom pa želimo dober tek k takemu sadju, ki ga rodi sistem, ktereга tako marljivo pod-pirajo.

— Garibaldijevi prekucubi so vkljub italianski straži na mejah, na več krajih v papeževe dežele predrli, kjer delajo kot živi grabeži (roparji), piše vladni list „giorn. di Roma“ od 1. okt. Domači ljudje so pa povsod mirni in sv. očetu zvesti, tako da papeževi vojaki toliko laglje prekucube zasle-dujo. Do sedaj še se ne ve, kateri so zmagali, ker se na več krajih tepejo, in zdaj ta, zdaj oni zmaga. Mislimo pa, da je armada sv. očeta dosti močna, ukrotiti potepine, samo ako ostane italianska vlada zvesta in ne potegnejo njeni vojaki z Garibaldinci. Potem vtegnola bi huda biti in se boj vneti z Italijani in Francozi, kar bi Prusom naj bolj vgodilo, ter bi zedinjenje nemških dežel še bolj se pospešilo.

Konkordat in jegovi sovražniki. 25 naših škofov je izročilo svetlemu cesarju adreso ali pismo, v kterem prav lepo in izvrstno branijo pravice kat. crkve, kakor so določile se l. 1855. v poravnavi (konkordatu) med sv. očetom kot po-glavarjem crkve in med avstr. cesarjem. Ves nesrečni brup nemškega liberalizma soper to poravnavo se da takole naj-bolj razumeti: ti ljudje hočejo katol. crkev v Avstriji čisto po protestantskem kopitu vravnati, tako da postane služna dekla posvetnej oblasti. Prečastiti škofski so tedaj naravnoč do cesarjevega prestola se podali in stvar razjasnili. S tem da ima kat. crkev svoje pravice se nikomur, ki je druge vere, krivica ne godi; marveč imajo ravno drugoverniki v Avstriji več svobode, kakor sami katoličani, in več, kakor postavim